Liberecký kraj

Nábytek z ohýbaného dřeva putoval z Mimoně do celého světa

16. 03. 2023 12:53

Jak ohnout a zároveň nezlomit? Tato otázka představovala jednu z největších hádanek německého truhláře Michaela Thoneta. Technika, díky které mohly vznikat ty nejelegantnější kusy dřevěného nábytku se zaoblenými tvary, se stala klíčovou pro průmysl v severočeské Mimoni uprostřed Lužických hor.

Základem pro ohýbaný nábytek je bukové dřevo, které se zprvu smršťí nad ohněm a ponořováním do vody nabobtná. Takový vynález zaručil Thonetovi značný úspěch, jelikož díky němu započal výrobu jedinečných unikátních židlí – thonetek, které si zamiloval celý svět.

Privilegium na jejich výrobu mu však v druhé polovině 19. století skončilo a potenciálu v nábytku z ohebného dřeva využili pražští podnikatelé Gustav a Alexander Fischelové, kteří se vydali do severočeských bučin a přesto, že se o bukové dřevo museli dělit s místními skláři, setrvali a vložili svou důvěru ve zručné a šikovné ruce zdejších řezbářů. V roce 1870 tak zahájili výstavbu nových továrních budov v Mimoni a o rok později byl podnik s názvem D. G. Fischel Söhne s celkovými sto dělníky uveden do provozu.

„Pro výrobu ohýbaného nábytku tu byly dobré podmínky. Hlavně základní surovina, tedy bukové dřevo. Je pochopitelně škoda, že u nás už tuto unikátní výrobu nemáme. Stejně jako u jiných tradičních výrob, které přežily porevoluční vývoj, i tady musela mateřská firma z Bystřice pod Hostýnem řešit efektivitu. Jsem ráda, že i když není mimoňská továrna součástí nynějšího úspěchu TONu, i nadále se se ohýbaný nábytek v nejvyšší kvalitě v České republice vyrábí,“ uvedla Květa Vinklátová, náměstkyně pro kulturu, památkovou péči a cestovní ruch Libereckého kraje.

Základem výroby Fischelovy továrny bylo zdokonalování Thonetova výrobního postupu a tvorba nových a vlastních detailů. Zdobení nábytku měli na svědomí místní řezbáři, kteří se zaměřovali především na opěradla židlí. Řezbářská práce byla rovněž podporována zavedením dílen do základní výuky na místních školách, kde žáci rozvíjeli svůj talent a učili se soustružit.

Mimoňská výroba se však nesoustředila pouze na tvorbu židlí, vznikaly zde celé soupravy

včetně stolů, lavic či věšáků, sanitárních židlí či židlí s otáčecí mechanikou. Typickým modelem místní fabriky pak byly zejména postele, jejichž výroba se později rozvinula na nabídku vybavení celých hotelových pokojů. Od roku 1893 se v továrně začaly vyrábět školní lavice, které byly určeny zejména pro učebny fyziky a chemie, rodilo se v ní rovněž vybavení do kulturních zařízení a kanceláří a největším hitem se pak stala houpací křesla.

V polovině 90. let 19. století odkoupil firmu vídeňský podnikatel Ernest Hirsch. Produkce nábytku neustále rostla a továrna na přelomu století zaměstnávala přes 650 osob. S příchodem první světové války však došlo k přerušení doposud úspěšné výroby a továrna se tak přeorientovala na výrobu beden na náboje. Po skončení konfliktu navázala na předválečný sortiment a počátkem třicátých let patřily k podniku tři továrny – v Mimoni, ve francouzském Wissembourghu a v rumunském Valisoare –, kde se vyráběly stojany na květiny, toaletky či kavárenské soupravy.

V meziválečném období se firma těšila značnému uznání a ocenění v rámci medailí a diplomů, jež získala na evropských výstavách. Její úspěšnou éru však zarazila druhá světová válka. Kvůli židovské příslušnosti jejich majitelů podnik zabavili a převzali nacisté. Období války znamenalo opětovnou orientaci výroby na vojenské vybavení, zejména na letadlové vrtule a bedny na munice. Po znárodnění roku 1945 bylo rozhodnuto, že bude podnik sloučen s firmou Gebrüder Thonet z Bystřice pod Hostýnem a do roku 1993 byl její součástí, jakožto závod 05 – Mimoň. Pro místní obyvatele však neexistoval jiný název než TON alias továrna ohýbaného nábytku.

Od 50. let se v továrně vyráběly kuchyňské židle, na něž navázala výroba pokojového nábytku a nábytku do společenských místností. V následné privatizaci roku 1993 získala firmu společnost se sídlem v americkém St. Louis. Pod názvem Falcon zde byly vyráběny kostry a výrobky z bukového dřeva, které se expedovaly ke kompletaci do Spojených států amerických. Po ztrátě amerických trhů v roce 2005 došlo ke strmému pádu a krachu firmy a byl na ni vyhlášen konkurz. Výroba zde byla ukončena a budovy továrny jsou dnes již opuštěným brownfieldem. Kdysi největší výrobce ohýbaného nábytku v Rakousku-Uhersku a ČSR se však stal nedílnou součástí mimoňské historie a TON či Thonetka už tak zůstane pouze zapsaná ve vzpomínkách města a jejich pamětníků.

Kdo se chce vydat na místa, kde se rodil jedinečný nábytek s řadou významných ocenění, může navštivte v Mimoni Hvězdovskou; v těchto místech bude stát před budovou, kde se před lety psala historie.

Další tipy na zajímavé výlety se nalézají na sociálních sítích @regionliberec a na webových stránkách www.liberecky-kraj.cz.